

Yapay Zeka Bizi Yok Eder mi?

Manşetlerin Arkasındaki Gerçek

Cem Ünsal
cemunsal.com

Bu sunum bir rehberin kısa özeti.

Elinizdeki slaytlar, cemunsal.com'da yayımlanan *"Yapay Zeka Bizi Yok Eder mi? Manşetlerin Arkasındaki Gerçek"* rehberinin ana hatlarını taşıyor.

Amacı, konuyu hiç bilmeyen birine net bir resim vermek. Her rakamın kaynağı, yedi açıklayıcı şekil ve ayrıntılı tartışma rehberin tam metninde.

NEDEN ŞİMDİ?

Eylül 2026'da yapay zekayı üreten şirketlerin içinden bir uyarı dalgası yükseldi ve dünyanın gündemine oturdu.

Bu sunum, o paniğin arkasındaki tabloyu ne korkuyu büyüterek ne de tehlikeyi küçümseyerek, sakın ve gerçekçi biçimde okumaya çalışıyor.

TAM METİN · TIKLAYIP AÇABİLİRSİNİZ

cemunsal.com/blog/yapay-zeka-bizi-yok-eder-mi

Önce, çoğu yerde yanlış sorulan soruyu düzeltelim →

GİRİŞ

Soru yanlış kurulmuş.

Herkes makinenin ne kadar akıllı olduğunu, kod yazıp yazamayacağını konuşuyor. Oysa belirleyici olan, bu gücün arkasında kimin durduğu.

"Yapay zeka bir aktör değil, bir güç çarpanıdır. Tehlike de fırsat da onu yöneten iradede doğar."

DOĞRU SORU

Bu gücü kim, hangi amaçla elinde tutuyor, nereye kadar gitmek istiyor ve karşısında onu durdurabilecek ne var?

Bu soruya beş adımda cevap arayacağız →

Beş durakta bir yolculuk

01

Bugün ne var

Abartıdan arınmış
gerçek kapasite.

02

**Gücü kim
tutuyor**

Şirketler, sermaye,
veri, iki kutup ve
enerji.

03

Tehlike nerede

Ani olan tehdit ve
sessizce aşındıran
tehdit.

04

**Nereye
gidiyoruz**

Üç senaryo, iki
zaman eksen.

05

Ne yapılabilir

Üç düzeyde denge
ve insanın kıymeti.

Her durak bir sonrakinin zeminini kuruyor. Sonunda tek bir soruya varıyoruz: bu gücün karşısında biz nerede duracağız?

İlk durak: gerçekte elimizde ne var? →

Bugün gerçekte ne var?

Yapabildikleri

Metni anlıyor ve üretiyor, kod yazıyor, görsel ve ses işliyor, uzun adımlı görevleri planlayıp yürütebiliyor.

Sınırları

Hâlâ hata yapıyor, bilmediği yerde emin bir dille yanlış üretiyor. Genel yapay zeka bugün bir gerçek değil, tartışmalı bir hedef.

Öbür yüzü

Doğru elde teşhisi güçlendiriyor, öğrenciye kişisel öğretmen oluyor, küçük işletmeye dev şirketlerin araçlarını açıyor.

Bir aracın bilinçli olması gerekmez. Güçlü olması ve yanlış elde bulunması yeterlidir.

O halde asıl soru: bu güç kimin elinde? →

1 · Bugün ne var

2 · Gücü kim tutuyor

3 · Tehlike nerede

4 · Nereye gidiyoruz

5 · Ne yapılabilir

Riski en iyi bilenler bile uyarıyor.

9 Eylül

OpenAI ve Anthropic'te çalışmış bir mühendis, şirketlerin "hayatlarımızla kumar oynadığını" söyleyerek istifa etti.

%10+

Anthropic'te hizalamadan sorumlu bir yönetici, on yıl içinde yok oluş olasılığını yüzde ondan yüksek görüyor.

1.300+

Laboratuvarlarda bu sayıda çalışan, geliştirmenin yavaşlatılması için bir mektup imzaladı.

Yine de yarış durmuyor. Çünkü tek tek iyi niyetten daha güçlü bir şey var: yarışın kendisi. Ve o yarışın asıl motoru şirketler değil, arkalarındaki para.

Peki bu parayı kim veriyor? →

Sermaye: üç ayrı akıl, tek yön

Platform sahipleri

Microsoft OpenAI'nın, Amazon ve Google Anthropic'in arkasında. Hangi şirket kazanırsa kazansın, çipi satan Nvidia kazanıyor.

Küresel fonlar

BlackRock, Vanguard ve State Street bu teknoloji devlerinin en büyük ortakları arasında. Hangi at önde giderse gitsin, kazanç aynı havuzlara akıyor.

Devletler

Abu Dabi merkezli MGX 49 milyar dolarlık bir yapay zeka fonu kurdu. Stargate veri merkezi projesi için 500 milyar dolara kadar rakamlar konuşuluyor.

Bu ölçekteki para bir ürünün kârını değil, bir konumu satın alır.

Satın alınan konum ne? Çağın yeni rezervi →

1 · Bugün ne var

2 · Gücü kim tutuyor

3 · Tehlike nerede

4 · Nereye gidiyoruz

5 · Ne yapılabilir

Çağın rezervi değişti.

20. YÜZYIL

Petrol ve dolar

Güç petrol sahalarında toplandı. Petrolü elinde tutan çağın tahsildarıydı.

21. YÜZYIL

Çip, veri ve enerji

Yeni rezerv veri merkezleri. Bu altyapıyı elinde tutan, yeni çağın tahsildarı olmak istiyor.

BUGÜNDEN HİSSEDİLİYOR

Kotalar, kullanım limitleri, fiyatlar ve erişim kararları birkaç şirketin elinde. Araca bağımlılık arttıkça, o eli tutanın gücü de artıyor.

Peki bu zeka neyle besleniyor? →

Bu zekanın ham maddesi biziz.

01 · Ortak bilgi

Kitaplar, ansiklopediler,
makaleler, forumlarda
sorulan her soru.
İnsanlığın asırlık
birikimi.

+

02 · Görünmez emek

Çoğu düşük ücretle
çalışan binlerce insan,
modellere doğruyu ve
yanlışı tek tek öğretti.

→

03 · Özel mülk

Ortak birikim birkaç
şirketin mülküne
dönüşüyor ve bize
kotayla, ücretle geri
kiralaniyor.

Ham maddeyi biz veriyoruz, ürünü geri satın alıyoruz. Bilgi birkaç elin tekeline girdiğinde, bir hizmet olmaktan çıkıp bir güç aracına dönüşür.

Bu güç yarışı dünya ölçeğinde nasıl görünüyor? →

İki kutup, iki model

AMERİKA

Yarışa özel şirketler ve sermaye yürütüyor.
Dağınık, birbiriyle rekabet eden bir yapı. Hedef en güçlü model.

ÇİN

Devlet, ordu, sanayi ve şirketler iç içe. Hedef en yaygın model: açık kaynak ve düşük fiyat. Sınır modellerde fark artık aylarla ölçülüyor.

Görünmeyen cephe

En gelişmiş çipler Amerika'da üretiliyor. İhracat kısıtları ve kaçak yollar yarışın belki en belirleyici cephesi.

Ya Türkiye?

2026-2030 Yapay Zeka Eylem Planı yürürlükte. Avantaj genç ve hızlı uyum sağlayan nüfus, risk beceri açığı ve yetenek göçü.

Bütün bu yarışın bir de fiziksel sınırı var →

Görünmeyen darboğaz: enerji

Veri merkezleri bir kentin tüketebileceği kadar elektrik istiyor ve talep şebekelerin büyüme hızını aşmış durumda. Şirketler nükleer santrallerle anlaşıyor, kendi enerji kaynağını kurmaya çalışıyor.

Sonuç 1

Kimin daha çok ve daha ucuz enerjisi varsa, yarışta o öne geçiyor.

Sonuç 2

Bedeli elektrik fiyatı, şebeke yükü ve çevre olarak sıradan insanın hayatına da dokunuyor.

Yapay zeka sınırsız bir güç değil. Elektriğe, çipe ve veri merkezine bağlı. Bu hem bir zayıflık hem de bir denetim noktası.

Gücün haritası çıktı. Peki tehlike tam olarak nerede? →

Tehlikenin iki yüzü

ANİ OLAN

Bir bomba gibi

- İnsansız robot üretiminde Çin açık ara önde ve askeri kullanım konuşuluyor.
- İnternete bağlı cihazlar, kameralar ve araçlar ele geçirilebilir.
- Birbirine bağlanan otonom sistemler insan denetimini zorlaştırıyor.

SİNSİ OLAN

Yavaş yayılan bir zehir gibi

- Gerçeği ayırt etme zeminini aşındırıyor.
- Düşünme ve karar verme melekesini araca devrettiriyor.
- Meslekleri, gelirleri ve insanın kendi emeğine güvenini zayıflatıyor.

Ani tehdit gerçek ama sınırsız değil. Sinsi olan ise daha yakın ve çok daha olası.

Sinsi kaybın ilk yüzü: hakikat ve zihin →

Sinsi kayıp: hakikat ve zihin

Hakikatin Aşınması

Ses, görüntü ve video gerçeğinden ayırt edilemez biçimde üretilebiliyor. Sahte gerçek gibi sunuluyor, gerçek de "yapay zeka üretti" denerek reddediliyor.

Gördüm demek artık inandım demek değil.

Zihinsel egemenlik

Düşünme, hatırlama ve karar verme melekesini adım adım araca devrediyoruz. Milyonlar aynı pencereden baktığında, pencereyi kuran düşüncenin varsayılanını kurar.

Kullanılmayan kas körelir.

Asıl egemenlik giderek toprakta değil, zihinde kuruluyor. Korunmanın yolu aracı atmak değil, onu kullanırken kendi yargını elde tutmak.

Sinsi kaybın ikinci yüzü: işimiz →

Sinsi kayıp: meslekler

Masa başı

Anthropic'in kurucusu Dario Amodei, giriş seviyesindeki beyaz yakalı işlerin büyük bölümünün kalkabileceğini ve işsizliğin yüzde 10 ile 20 aralığına çıkabileceğini söyledi.

Gerçek kullanım verileri ise şimdilik toplu yok oluştan çok, bir beceri açığının açıldığını gösteriyor.

Saha

- Sürücüsüz taksiler birçok şehirde yolcu taşıyor.
- İnsansı robotlar fabrikalarda çalışmaya başladı.
- Amerika'da yaklaşık 3,5 milyon tır şoförünün işi otonom tırların hedefinde.

Hem masa başı hem saha baskı altında. Kazanan, bu araçları kullanmayı bilen olacak.

Bu gücün karşısında hiç fren yok mu? →

Frenler var ama yetersiz.

Düzenleme

Avrupa kural koyuyor ama teknolojiyi üreten değil. Amerika'da fren gevşiyor.

Teknik denetim

Araştırmacılara göre denetim, yeteneğin gerisinde kalıyor.

Kapatma düğmesi

Her yere yayılmış bir yazılımı tek düğmeyle kapatmak zor. Düğmenin kimde olacağı da ayrı bir güç sorusu.

Güçler dengesi

Rekabet gücün tek elde toplanmasını zorlaştırıyor. Belki en gerçekçi fren.

AÇIK KAYNAĞIN İKİ YÜZÜ

Herkese açık modeller tekeli kıran bir panzehir. Ama güvenlik frenleri sökülebildiği için aynı anda bir zehir.

Bütün bunlar bizi nereye götürüyor? →

1 · Bugün ne var

2 · Gücü kim tutuyor

3 · Tehlike nerede

4 · Nereye gidiyoruz

5 · Ne yapılabilir

Üç senaryo, iki zaman

SERT

Kontrolden çıkan bir yapay zeka ya da bu gücün tek bir devletin elinde hâkimiyet aracına dönüşmesi.

ORTA · EN OLASI

Yok etmez ama meslekleri, geliri, bilgiye erişimi ve güç dengesini derinden sarsar.

KONTROLLÜ FAYDA

Denetim ve kurumsal sınırlar çalışır, yapay zeka faydalı bir araç olarak kalır.

Yakın vade · 2 ila 5 yıl

Tehlike sinsi: iş ve gelir kaybı, bağımlılık, sessizce biriken güç.

Uzak vade · 10 yıl ve ötesi

Tehlike sert olabilir: robotik ve devlet gücünün birleştiği yerde.

Terazinin hangi yöne kayacağı henüz yazılmadı.

Son durak: gerçekçi olarak ne yapılabilir? →

Bu güç üç düzeyde dengelenebilir.

01 · Devlet ve bloklar

Bu ölçekteki bir gücü ancak başka bir güç dengeleyebilir: düzenleme, rekabet politikası ve karşılıklı denetim.

02 · Kurum ve meslek

Şirketler, meslek örgütleri ve üniversiteler standart ve geçiş programları kurabilir. Bireyin yapamadığının örgütlü yapı yapar.

03 · Birey

Bu gücü durduramaz ama kendini konumlandırabilir: araçları öğrenmek, iyi kullanmak ve doğru safta durmak.

Gerçekçi umut, saf bireysel iyimserlikte değil, bu üç düzeyin birbirini desteklemesinde.

Geriye en insani soru kalıyor →

1 · Bugün ne var

2 · Gücü kim tutuyor

3 · Tehlike nerede

4 · Nereye gidiyoruz

5 · Ne yapılabilir

İnsanın kıymeti nereye oturacak?

Modern insan kendini büyük ölçüde işiyle tanımladı. Bu yüzden iş kaybı yalnız gelir kaybı değil, aynı zamanda kimlik ve anlam kaybı.

Değeri üretkenlikte ararsak

Bu yarışta er ya da geç makine kazanır. Daha hızlısı, daha ucuzu ve yorulmayanı her zaman gelecektir.

Değeri insanın kendisinde ararsak

İnsan emanet taşıyan, vicdan sahibi, bağ kuran ve anlam üreten bir varlıktır. Bunların hiçbirisi bir çıktı değildir.

İnsan ne ürettiği için değil, ne olduğu için kıymetlidir.

KAPANIŞ

Yapay zeka geleceęi yazacak.
Ama o cümlelerin **öznesi mi**
olacağız, **nesnesi mi**, buna
bugünden birlikte karar
vereceğiz.

Cem Ünsal

Yapay Zeka Stratejisti · Yazar

REHBERİN TAMAMI

Bu sunum kısa bir özetti. Tam metinde
her bölümün ayrıntısı, yedi açıklayıcı
şekil ve bütün rakamların kaynakları var.

[cemunsal.com/blog/
yapay-zeka-bizi-yok-eder-mi](https://cemunsal.com/blog/yapay-zeka-bizi-yok-eder-mi)